

Séideán Sí

Siar agus Aniar

Bailiúchán d'Agallaimh Bheirte

Aongus Ó Coileáin a mhaisigh

Siar agus Aniar

Bailiúchán d'Agallaimh Bheirte

Dearthóirí Áiseanna Teagaisc na Gaeilge a thiomsaigh
Aongus Ó Coileáin a mhaisigh

 AN GÚM

Baile Átha Cliath

© An Roinn Oideachais agus Eolaíochta / Foras na Gaeilge, 2011

Obair ealaíne © Aongus Ó Coileáin

ISBN 978-1-85791-813-7

Gach ceart ar cosaint. Ní ceadmhach aon chuid den fhoilseachán seo a atáirgeadh, a chur i gcomhad athfhála, ná a tharchur ar aon mhodh ná slí, bíodh sin leictreonach, meicniúil, bunaithe ar fhótachóipeáil, ar thaifeadadh nó eile, gan cead a fháil roimh ré ón bhfoilsitheoir.

Baineann an saothar seo le scéim Dhearthóirí Áiseanna Teagaisc na Roinne Oideachais agus Eolaíochta atá ann chun áiseanna Gaeilge a sholáthar do na bunscoileanna Gaeltachta agus do na bunscoileanna lán-Ghaeilge.

Seán Ó Muimhneacháin, Ray Mac Mánaís agus Traolach Ó Conghaile a scríobh

Dearadh agus leagan amach: Susan Meaney

Obair ealaíne: Aongus Ó Coileáin

Turner's Printing Co. Teo. a chlóbhuail in Éirinn

Le fáil tríd an bpost uathu seo:

An Siopa Leabhar,
6 Sráid Fhearchair,
Baile Átha Cliath 2.
ansiopaleabhar@eircom.net

nó An Ceathrú Póilí,
Cultúrlann Mac Adam-Ó Fiaich,
216 Bóthar na bhFál,
Béal Feirste BT12 6AH.
leabhair@an4poili.com

Orduithe ó leabhardhíoltóirí chucu seo:

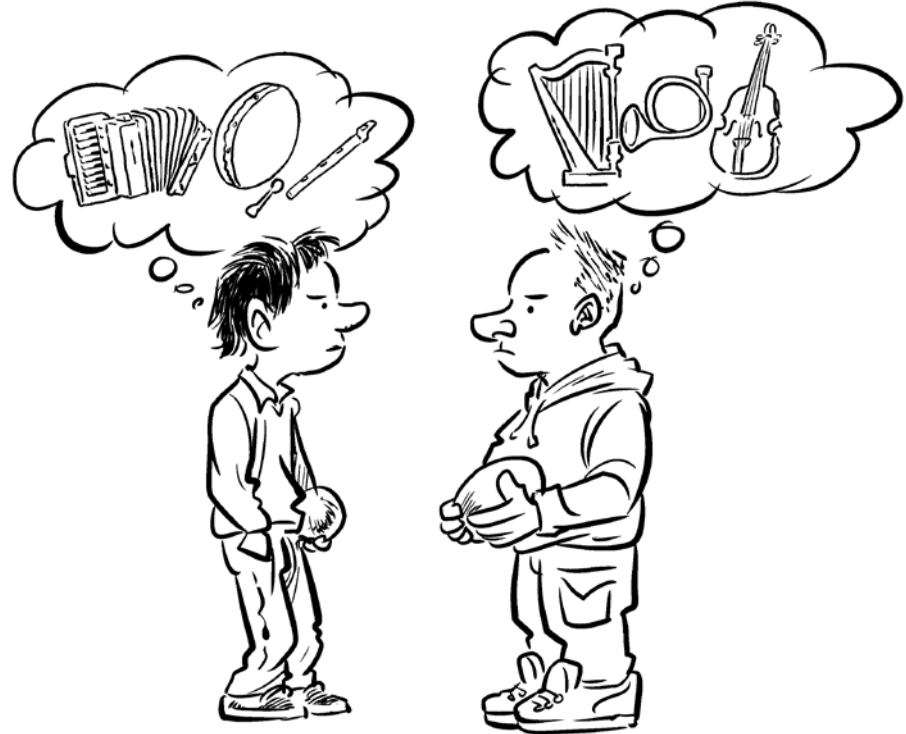
Áis,
31 Sráid na bhFíiníní,
Baile Átha Cliath 2.
eolas@forasnagaeilge.ie

nó International Education Services,
Eastát Tionsclaíoch Weston,
Léim an Bhradáin,
Co. Chill Dara.
info@iesltd.ie

An Gúm, 24-27 Sráid Fhreidric Thuaidh, Baile Átha Cliath 1

Galántacht

Seán Ó Muimhneacháin

Páid:

Dia is Muire duit ar maidin; is mise Páid Ó Dónaill.

Ní aithním in aon chor thú; is cuairteoir thú, is dócha?

Nó an duine nua sa cheantar thú is go mbeidh tú agam mar chomharsa?

Tá áthas orm bualadh leat is fáilte fearaim romhatsa.

SEÁN:

Is mise Seán Ó Dálaigh; ní fada mé san áit seo.

Tá cónaí orm thall ansin san áras mór galánta.

Fear saibhir is ea m'athair agus is saibhre fós mo mháthair.

Tá gnó acu i gCorcaigh, i dTrá Lí agus i gCill Airne.

Páid:

Go deimhin, má táid chomh saibhir sin agus airgead acu go flúirseach,

Tá bochtáin anseo a ghlacfadh le cabhair airgid go fonnmhar.

Ba mhór an chabhair dom féin, anois, dá bhfaighinnse cúpla euro,

Ach slán go fóill is feicfidh mé am scoile ar an Luan thú.

SEÁN:

Ní thuigeann tú an scéal, a mhic, ní théim ar scoil san áit seo.

Mar is nós le lucht an rachmais, táim ag dul ar scoil phríobháideach.

Tugtar togha an oideachais ann agus deineann siad soláthar,

Ar riachtanáisí ceoil is spóirt – is breá le Mam an ghalántacht.

Páid:

Á, cuir uait an t-éirí in airde is ná bac le do scoil phríobháideach.

Is mór an chraic a bhíonn againn ag freastal ar Scoil Phádraig.

Tá feadóga is boscaí ceoil againn is téimid chuig na fleánna –

Tá cúrsaí spóirt thar barr againn agus foireann peile láidir.

SEÁN:

Rugbaí a imrímse féin; ní bhacaim le peil Ghaelach.

Is mó go mór an stádas atá ag rugbaí i measc na dtréanfhear.

Na huaisle is mó a leanann é, go háirithe mo ghaolta.

Le cleachtadh táim ag súil go mbeidh mé fós ag imirt d'Éirinn.

Páid:

Ná labhair liom i dtaobh an rugbaí; ní cluiche é in aon chor,
Ach fir mar scata buabhall ag sracadh is ag réabadh.
Fir mhóra láidre gharbha, gan scil acu ná éirim,
Ag tóch mar a bheadh muca is ag brú in aghaidh a chéile.

SEÁN:

Don té nach bhfuil chomh láidir sin seo cluiche atá sibhialta.
Téim féin is Daid ag imirt gailf Dé Sathairn go rialta.
Is cluiche breá don aclaíocht é mar go siúlann tú na mílte –
Aer úr i do scamhóga is an nádúr i do thimpeall.

Páid:

Go deimhin, is mór an gaisce é liathróidín bheag a bhualadh,
Isteach i bpoillín ciorclach amuigh i lár an chúrsa.
Dá mbeadh cúigear déag sa tóir ort is camáin acu á luascadh,
Is ansin a bheadh an cluiche agat le fuinneamh agus fuadar.

SEÁN:

Más iad fuinneamh agus fuadar agus scil na nithe is áil leat,
Tar liom go dtí na hAlpa agus múinfeadsa an scíáil duit.
Beidh carranna ar chábla ann chun tú a bhreith suas in airde,
Ansin ní bheidh aon bhac ort ach scíáil síos le fána.

Páid:

Bhí sioc againn anuraidh agus fuairesas-sa mo dhóthain,
Den scíáil ar mo rothar is mé ag dul síos Ard an Bhóna.
Tharraingíos na coscáin ach bhí leac oighir ar an mbóthar.
Dhúisíos san ospidéal le tinneas cinn is tóna.

SEÁN:

Ba dheas a bheith ag comhrá leat ach táimse saghas gnóthach.
Tá coinne agam sa chathair; bím ag freastal ar scoil cheoil ann.
Seinneann mo dheartháir an pianó agus seinnimse féin an t-óbó.
Is suim le Mam ceol clasaiceach – aon rud a bheadh ardnósach.

Páid:

Caith uait an sean-óbó sin is foghlaim ceol na fliúite.
Bheadh an-chraic go deo agat ag seinm le mo ghrúpa.
Tá fidil agus píob againn is cláirseach thraidisiúnta;
Tá bodhrán is bosca ceoil againn is cnámha rithimiúla.

SEÁN:

B'fhéidir gur cheart dom é a thriail; ceannóidh mé fliúit amárach.
Ba bhreá liom dul ag cleachtadh libh is bhuailfinn le do chairde.
Ach b'fhéidir go mbeidh fadhb agam; ní bheidh mo mháthair sásta.

Páid:

Abair léi go seinnimid le ceolfhoireann ghalánta!

AN PEACACH GLIC

Ray Mac Mánuis

Peacach:

Seo anois mé ag Geataí na bhFlaitheas.
Tá mé fágtha anseo fuar agus fann.
Bhur mbarúil an scaoilfear isteach mé?
Tá m'anam sórt breac seachas bán.
Ní raibh mé i gcónaí i m'aingeal,
Cé nach ndearna mé riamh peaca mór.
Beidh an t-eolas ar fad ag Naomh Peadar –
Beidh sé uilig breactha síos ina leabhar.

PEADAR:

Ní bheidh mé ag léamh as leabhar
ar bith feasta,
Ná scríbhinn ná cáipéis d'aon sórt.
Dia féin a fuair réidh leis anuraidh.
Céad slán leis an chraic is an spórt.

Peacach:

Bhuel, a shoilse, a Pheadair, a Aspail,
Bhí do phictiúr ar crochadh sa teach,
Is nach chugatsa a ghuigh mé gach oíche.
An é seo an bealach isteach?

PEADAR:

Fan go fóillín, a phleidhce; bí foighdeach!
Tóg cúrsaí go réidh is go deas.
Cad é an fuadar atá fút, a phleota?
Ní miste do bheatha a mheas!

Peacach:

Seo an chéad uair domsa a bheith marbh,
Is ní ritheann sé seo le mo chiall:
Níl cuntas mo bheatha sa leabhar,
Ach fós tá tú ag iarraidh mé a thriail?

PEADAR:

Foighid ort, a scaistín, is éist liom!
Cé nach bhfeiceann tú leabhar i mo bhos,
Bhí smaoineamh nua-aimseartha ag Dia,
Is tá gach rud ar ríomhaire anois.
Ach ní raibh mé sásta é a fhágáil faoin inneall,
Beatha duine a bhreithniú go cruinn,
So ... bhain mé an fiús beag amach as!
Ná lig ort gur chuala tú sin!

Peacach:

Sure nach bhfóireann sé sin domsa fosta,
Gan do rúnsa a scaoileadh go deo.
Níl cuntas mo bheatha le scrúdú –
Isteach liom anois go beo!

PEADAR:

A leibide, is liomsa na geataí seo!
Mise go fóill atá ina mbun,
Is ar an drochuair tá drochscéala agam:
Tá cuntas do shaoil i mo cheann!

Peacach:

Go mbristear do chosa is do chnámha!
Guím mallacht ort oíche is lá ...

PEADAR:

Cad é?

Peacach:

Bhí mé ag móradh do chuimhne, a Pheadair,
B'in an méid a bhí mé a rá!

PEADAR:

Ní mo chuimhnese féin atá le móradh,
Ach cuimhne Naomh Pádraig fá chlá,
Is dar leis, a bhí ag faire go géar ort,
Gur tusa an rógaire dubh.

Peacach:

Bhuel breast tú, a Phádraig, mar sceitheoir.
Is é an béal ina thost atá binn!

PEADAR:

Cad é?

Peacach:

Thig brath ar Naomh Pádraig mar réiteoir.
Tá mé cinnte go bhfuil a chuimhne thar cionn.

PEADAR:

Bhuel, is cuimhin leis tusa mar scabhaitéir,
Tú ag troid is i dtrioblóid gan stad,
Is as do theaghlach is do mhuintir, a deir sé,
Gur tusa is measa ar fad!

Peacach:

Nach mise a bhí óg neamhurchóideach,
Is níor thuig mé go raibh mé i mbaol,
Ach dá bhfaighinn seans eile, a Pheadair,
Chuirfinn athrú mór ar mo shaol.

PEADAR:

Tá tú cúisithe i ngoid is i mbréaga,
Tarcaisne, troid agus só,
Ach thar pheaca ar bith eile ar an liosta,
Rinne tú poitín d'óiche is de ló.

Peacach:

Arú, níl cosaint ar bith ar an chúis sin.
Ach le mórtas a thig liom a rá,
Nach raibh stiléir eile in Éirinn,
A rinne poitín chomh blasta is chomh breá!

PEADAR:

Nuair a bhí mise agus Pádraig inár mbeatha,
D'ól muid beirt ar an domhan sin thíos.
Is níl agam ach ceistín bheag bhídeach:
Ar thug tú leat buidéal aníos?

Peacach:

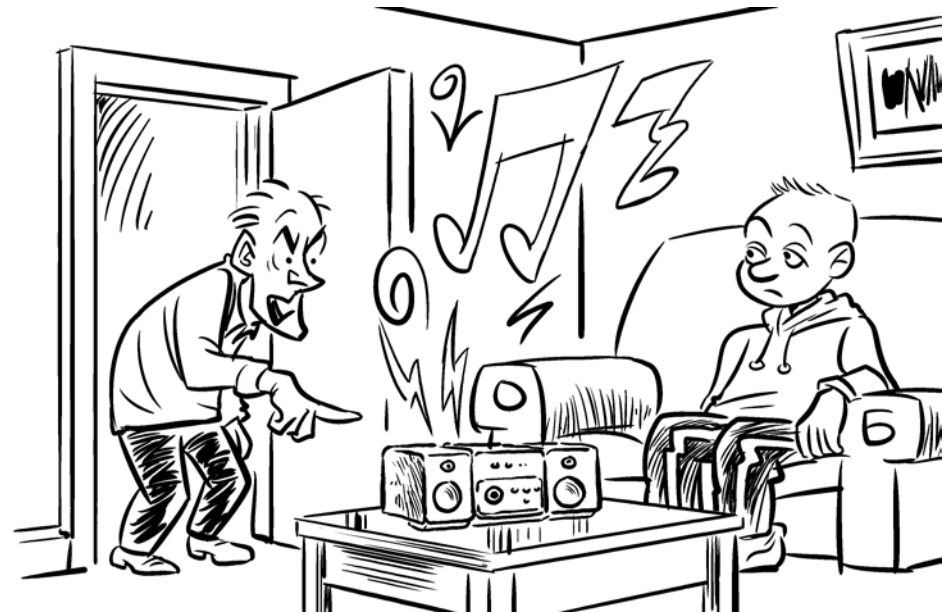
Buidéal duitse agus ceann do Naomh Pádraig!
Bhí sé doiligh iad a smuigleáil amach!

PEADAR:

As feabhas do chuid dí tá tú maite.
Goitse anois! Fáilte isteach!

Deaideo agus an Déagóir

Traolach Ó Conghaile

Deaideo:

Tacht an raidió anois ar an toirt!
Is binne i bhfad iad na faoileáin sna goirt.
Má thugann tú ceol ar an gcineál sin gleo,
B'fhearr liom éisteacht le préachán
is mé ag bleán na bó.

Déagóir:

Ní thuigeann tú tada; tá tú chomh sean leis an gceo.
Tá tú chomh bodhar le slis ón droch-cheol fadó.
Seanphíobaire caochta ag sracadh le *chanter*
Ní iontas ar bith é nár fhan mórán sa gceantar!

Deaideo:

Sa lá atá inniu ann tá sé deacair a rá,
An buachaill nó cailín a bhíonn romhat ar an tsráid.
Gruaig fhada ag titim, chomh fada le tóin,
Agus cloichín bheag bhídeach ar lóistín sa tsrón!

Déagóir:

Ach céard faoin bpictiúr sin de de Valéra,
Na céadta ag breathnú air, is iad uilig mar a chéile?
Caipín beag speiceach is cóta mór fada,
Gan tada ina bpócaí is iad ag seasamh le balla!

Deaideo:

Ní raibh ag daoine an t-am sin ach comhrá is caint,
Nuair a bhí pingneacha gann, ní raibh an oiread sin saint'.
Roinn siad go flaithiúil an méid a bhí acu,
Bíonn blas ar an mbeagán tar éis tamaill ag sracadh!

Déagóir:

An iomarca cainte a bhí ag go leor,
Ag tabhairt fianaise bhréige, rud nach raibh cóir.
Ag cur síos ar na comharsain idir táin agus talamh,
Ní mórán sa gcomhluadar a bhí bodhar is balbh!

Deaideo:

Bhíodh cairdeas is caidreamh cois tine san oíche,
Is le comhluadar cainteach ní bheadh uaigneas ort choíche.
Ach leis an mbosca sa gcúinne, má osclaíonn tú béal,
M'anam nach bréag é do bheatha a bheith i mbaol!

Déagóir:

Tá faitíos an domhain ort roimh aon cheo atá leictreach,
Ach ní fhaca tú an solas, is tú ag maíomh
as do sheisreach.
Nár dhiúltaigh tú glan dul in aice le ríomhaire.
Ní minic port nua ag mac an tseanphíobaire!

Deaideo:

Tá mo ríomhaire féin agam istigh i mo cheann,
Le heolas a bhailigh mé idir shliabh agus ghleann.
Shiúil mé an dúiche gan bróg ar mo chos,
Ach ní théann sibh ar scoil mura dtagann an bus!

Déagóir:

Bhí na máistrí an t-am sin glan as a meabhair.
Ba thúisce sa lámh acu bata ná leabhar!
Bhí nimh orthu freisin a d'fhág scoláirí scanraithe
Chloisfeá gasúir Chonamara ag caoineadh i mBeantraí!

Deaideo:

D'ól muid ár sáith as tobar an eolais,
Is an dream a thug ann muid, bhí siad
ionraic is dflis.
Bhí meas againn uilig ar an té a bhí fásta,
Is ní raibh duine ná deoraí nach ndéanfadh faoistin na Cásca.

Déagóir:

Rinneadh níos mó ná na peacaí a ghlanadh.
B'aisteach é an tart a bhíodh ar mhuintir an ghleanna.
'Bainne na heasóige' mar leigheas ar gach galar,
Is lucht a dhéanta ag neadú faoi shliabh leis an iolar!

Deaideo:

Má bhí dochar sa bpoitín, ní raibh ann ach rud fánach,
Ach tar éis drugaí a thógáil bíonn saol duine náireach.
Níor chuimhnigh an cú ocrach riamh ar a cuid coileán,
Mar a chéile a bheas drugaí ag tabhairt aghaidh ar do cholainn.

Déagóir:

Ar bhóithrín na smaointe bíonn chuile shórt ceart.
Ar na bearnaí sa gcuimhne níl agat aon neart.
Tagann athrú ar eachtraí is tú tite i bhfeoil,
Áit a mbíodh achrann, tá anois ceoll!

Deaideo:

M'anam gur fíor duit, bíonn an fhírinne searbh,
Ach níl bóthar sa saol seo nach bhfuil cuid de garbh.
Beidh an cathú is an t-olc ag breathnú thar cláí,
Ach le cúnamh Mhic Dé siúlfaidh tú díreach ar aghaidh ...
(Téigh síos chuig an siopa, tá mé spalptha leis an tart ...)

Déagóir:

Buíochas le Dia go bhfuil an comhrá seo thart!

Siar agus Aniar

Bailiúchán d'Agallaimh Bheirte

Trí agallamh beirte sa
leabhar seo daoibh,

Iad breac le friotal fileata.

Tú féin is cara, osclaígi an leabhar.

Is agaibh a bheidh an
chuideachta.

New barcode to come

ISBN 978-1857918137

9 781857 918137

 AN GÚM